

Aan de gemeenteraad van Nijmegen

Postadres

Gemeente Nijmegen
Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Bezoekadres

Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen

T 14 024
nijmegen.nl

Contactpersoon

Jan Marten de Hoop
j.de.hoop@nijmegen.nl
T 024 – 329 90 14

Ons kenmerk

E22.001982

Bijlage(n)

Bijgevoegd: Ja

Datum 1 november 2022
Onderwerp Aanpak energiecrisis

Geachte leden van de raad,

Op 27 september jongstleden hebben wij u per brief (E22.001785) aangegeven dat wij een **crisisteam** hebben opgericht vanwege de problemen die in de stad ontstaan als gevolg van de hoge energieprijzen. Dit crisisteam heeft in eerste instantie als **opdracht** gekregen een probleemanalyse te schetsen. Deze analyse is met u gedeeld tijdens de opiniërende ronde op 12 oktober. Vervolgens was de opdracht om een aantal op korte termijn uitvoerbare interventies uit te werken voor Nijmeegse inwoners en instellingen die ondanks de bestaande gemeentelijke en Rijksregelingen in de knel komen. Vandaag hebben wij deze extra interventies vastgesteld. Met deze interventies lossen we de problematiek niet op, maar verwachten we de problematiek wel te kunnen **verzachten**. De crisisinterventies zijn tijdelijk en lopen tot uiterlijk 31 maart 2023. In deze brief informeren we u over de manier waarop we gekomen zijn tot deze extra interventies, wat de interventies inhouden en hoe we er uitvoering aan gaan geven.

Probleemanalyse

Omdat de probleemanalyse al met u is gedeeld volstaan we hier enkel met een zeer beknopte samenvatting. De energiecrisis heeft een **brede impact met vele nevengevolgen**. Het treft niet alleen minima en mensen met schulden, maar bijvoorbeeld ook mensen met een middeninkomen, ouderen, studenten en ZZP-ers. Daarnaast treft het Nijmeegse instellingen, verenigingen en bedrijven. Ook treden er mogelijk indirecte effecten op, zoals een toename van stress, maatschappelijke onrust, wachtlijsten bij hulpinstanties, verslechtering van de luchtkwaliteit en gezondheidsproblemen. Of en in hoeverre er problemen ontstaan **verschilt per individueel geval** en hangt onder andere af van het inkomen, de schulden, het energielabel van de woning, in hoeverre er sprake is van een variabel of vast energiecontract en het energieverbruik. We concluderen dat bij tussen de 7.400 en 9.000 Nijmeegse huishoudens te maken hebben met energiearmoede (> 10% van het besteedbaar inkomen gaat naar energielasten). Bepaalde wijken zijn daarin oververtegenwoordigd. Ongeveer een kwart van Nijmeegse huishoudens heeft een laag inkomen, ruim 50% van de Nijmeegse huishoudens heeft een energiecontract met een

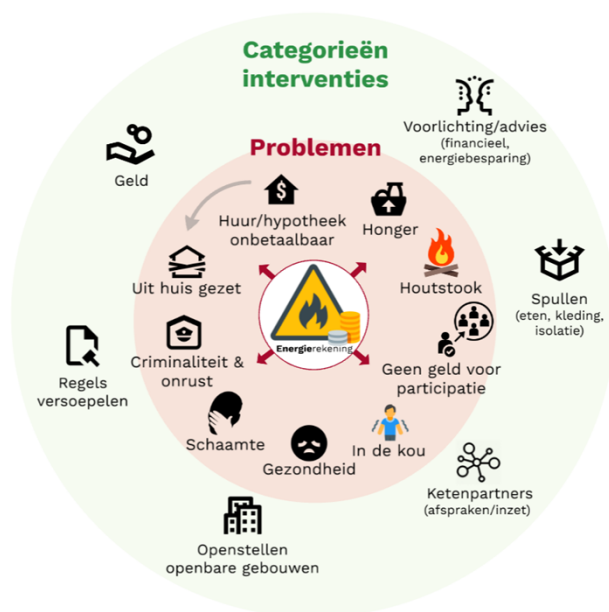
variabel tarief en ruim 50% van de Nijmeegse woningen heeft een energielabel C of lager. Maatschappelijke instellingen melden zich ook met financiële knelpunten en ten aanzien van het bedrijfsleven geldt dat met name energie-intensieve bedrijven (in combinatie met terugbetalingsverplichtingen naar aanleiding van de coronacrisis) in de problemen komen.

Het Rijk compenseert een deel door bijvoorbeeld een prijsplafond voor particulieren en een MKB-regeling, maar de situatie blijft voor veel huishoudens problematisch. Vanwege de vangnetfunctie van een gemeente en de maatschappelijke gevolgen van deze energiecrisis, hebben wij gemeend dat snelle en gerichte extra interventies nodig zijn om Nijmegen de winter door te helpen.

Strategie

We hebben veel ideeën verzameld om de problematiek aan te pakken. De input daarvoor kwam uit verschillende bronnen, zoals: uw moties, vragen en gespreksrondes, de cliëntenraad Participatiewet, instellingen en sociale partners in de stad, inwoners en ook vanuit suggesties uit het land. We realiseren ons dat we naast tijdelijke inzet ook juist oog voor de lange termijn behoren te hebben. Toch beperken we ons met deze crisisaanpak tot maatregelen die nog vóór deze winter soelaas kunnen bieden. Bij het selecteren van passende interventies hebben we de volgende algemene **uitgangspunten** geformuleerd:

- (Geldproblemen) **voorkomen is beter dan genezen**;
- Minima **bij voorkeur generiek** (eenvoudig) en overige zoveel mogelijk individueel (**maatwerk**);
- **Hulp bij voorkeur proactief aanbieden** in plaats van afwachten;
- **Zo min mogelijk nieuwe regelingen**, bestaande structuren zoveel mogelijk benutten;
- **Slim combineren** waar mogelijk;
- **Maximaal benutten** van (kennis, ervaring, capaciteit, netwerk) **partners** in de stad;
- Zoveel mogelijk **benutten bestaande taken** en lopende beleidsinitiatieven;
- **Rekening houden met schaamte** en stigmatisering;
- Rekening houden met **beperkte ambtelijke formatie** in combinatie met de korte termijn en de krappe arbeidsmarkt;

Figuur 1 – Categorieën van mogelijk in te zetten interventies (buitenste schil)

Op grond van bovenstaande strategie hebben we eerst geformuleerd welke **categorieën** ideeën er zijn aangedragen (figuur 1). Vervolgens hebben we geclusterd en slim gecombineerd en zijn we gekomen tot zes interventies.

Vastgestelde interventies

Figuur 2 – Al bestaande (niet volledig), te intensiveren (+) en nieuwe interventies (NEW) in één overzicht

Welke inspanningen verrichten we al en blijven we verrichten?

Het is niet zo dat de gemeente nu pas gaat starten met maatregelen om bestaanszekerheid en energiebesparing te bevorderen. **Vanuit bestaand beleid wordt al veel gedaan.** Wij

gaan alles wat wij doen, wat we intensiveren en wat nieuw is richting inwoners en instellingen, zoveel mogelijk als één samenhangend pakket onder de aandacht brengen.

Wat we al doen betreft onder andere: de (verhoogde) energietoeslag, het project vroegsignalering, de (verhoogde) CAZ-bijdrage, het ondernemerspunt geldzorgen, de communicatiecampagne geldzorgen, de financieel experts in de wijken, de inzet van de energiefixers en energiecoaches in de wijken, de cadeaubonnen voor energiezuiniger witgoed voor huurders en de inzet van het energieloket Nijmegen. Dit is uiteraard geen volledig overzicht, het betreft een opsomming van enkele sterk met de energiecrisis samenhangende en/of recent vastgestelde bestaande gemeentelijke interventies.

Welke inspanningen verrichten we al en gaan we versnellen en/of intensiveren?

Communicatiecampagne

Hoe zorgen we ervoor dat inwoners, ondernemers en instellingen in Nijmegen zo snel mogelijk geïnformeerd zijn, zodat zij zich bij (geld)problemen op tijd melden én zelf energie besparen? Zij moeten voldoende op de hoogte zijn van onze financiële regelingen, van energiebesparingsmogelijkheden (vanuit gemeente en in het algemeen) en van de relevante loketten hiervoor. **We intensiveren daarom de communicatieactiviteiten** die we al uitvoeren in het kader van de campagne geldzorgen en de energiebesparingscommunicatie. We richten ons op alle inwoners, instellingen en bedrijven, en vooral op de doelgroepen die we van nature minder makkelijk bereiken. We plegen onze inzet onder andere via onze webpagina, social media, de Brug, brieven, wijkbladen en ondernemersbladen. Ook benutten we bestaande initiatieven, ontmoetingsplekken, instellingen en voorzieningen in de stad.

Extra eenmalige stimulering van creatieve initiatieven in de wijken door partners

Verschillende organisaties in de stad leveren al goed werk bij het bestrijden van de gevolgen van de energiecrisis. Zij zijn actief in de wijken, kennen de inwoners en lopen over van **ideeën om hun inzet op creatieve wijze tijdelijk te intensiveren** en uit te breiden.

Het gaat met name om initiatieven met betrekking tot maaltijden en voedselpakketten. Wij helpen door dit op korte termijn, eventueel door middel van een eenmalige stimuleringsbijdrage, te ondersteunen. De organisaties waar het hier onder andere om gaat zijn:

-De voedselbank: door drukte bij de voedselbank is deze genoodzaakt uit te breiden. Waar vorig jaar in oktober nog 670 Nijmeegse huishoudens beroep deden op de Voedselbank, zijn er nu 909 huishoudens die wekelijks een voedselpakket ophalen. De voedselbank verwacht dat dit aantal de aankomende maanden nog zal toenemen. Er is in de huidige situatie met name tekort aan gezonde en verse producten;

-Het Huis van Compassie: het Huis van de Compassie heeft ervaring met het bieden van energieadvies en het aanbieden van maaltijden. Wij gaan het mogelijk maken dat zij hun maaltijden deze winter kunnen uitbreiden naar dagelijks aanbod in de stadsdelen Oud-West en Nieuw-West;

-De Vincentius Vereniging Nijmegen: met name de doelgroep die ondanks alle regelingen toch in de problemen komt (bijvoorbeeld de werkende armen) meldt zich, met name in de wijken Lindenholt en Dukenburg, bij de Vincentiusvereniging. De Vincentiusvereniging kan middels deze ondersteuning extra maaltijdpakketten en maaltijden organiseren en

verstrekken in de wijken;

-De dierenwelzijnsorganisaties: als gevolg van de energiecrisis en de geldzorgen die daarbij komen kijken, bestaat het risico dat er minder goed voor dieren wordt gezorgd, dat mensen geen geld hebben om hun dier te eten te geven of dat dieren op straat gedumpt worden. We willen daarom enkele dierenwelzijnsorganisaties (dierenvoedselbank, de dierenambulance en de Mère) helpen om een intensivering van hun ondersteuning deze winter mogelijk te maken.

Versnelling inzet op energiebesparing in de stad

Het verlagen van het energieverbruik voorkomt onnodig hoge gas- en elektriciteitsrekeningen en helpt zodoende ook direct tegen energiearmoede. Voor de energietransitie naar een aardgasvrije stad hebben wij een meerjarenprogramma voor energiebesparing en een energieloket ingericht. Daarbinnen is er ook aandacht voor de aanpak energiearmoede. Om bewoners te ondersteunen bij het besparen worden er sinds september **energiefixers** ingezet in drie wijken. Het doel is dat inwoners thuis energie besparen, waarbij energiefixers besparende maatregelen daadwerkelijk in huis aanbrengen. Ook ondersteunen we bewoners met **energiecoaches** die tips geven hoe ze zelf eenvoudig en goedkoop energie kunnen besparen. We werken samen met een aantal maatschappelijke organisaties die deze inzet voor ons uitvoert. Vanuit het Rijk zijn middelen toegekend om huishoudens met energiearmoede tot en met 2023 bij energiebesparing te ondersteunen. Vanwege de energiecrisis schalen we deze activiteiten versneld op. Omdat we nog een beperkt aantal energiefixers hebben kunnen er wachttijden ontstaan. Om de wachttijden zo veel mogelijk te beperken is onze insteek de formatie van betaalde energiefixers te verhogen van 8 fte naar 22 fte. De 19 vrijwillige energiecoaches willen we ook uitbreiden. Daarnaast bieden we professionals die veel klantcontact hebben met inwoners een e-learning aan over energiebesparing. Ook intensiveren we de komende maanden de campagne waarin we bewoners informatie bieden over eenvoudige en goedkope maatregelen om zelf energie te besparen zonder door te schieten naar een ongezond lage temperatuur in huis. Ten slotte is door de energiecrisis de ondersteuningsvraag op ons **energieloket** verdubbeld. Om nu en in de toekomst aan de ondersteuningsvraag van onze inwoners te voldoen is het onze insteek om 2 fte extra capaciteit voor het energieloket in te zetten.

Welke nieuwe extra inspanningen gaan we verrichten?

Noodfonds vitale maatschappelijke instellingen en verenigingen

Als gemeente ondersteunen we **maatschappelijke instellingen en verenigingen in Nijmegen die bijdragen aan onze ambities** als zij als gevolg van de energiecrisis in de problemen komen. Het is nog onduidelijk in welke mate het Rijk hen hierin compenseert. Om die reden stellen we een noodfonds in. Hierop kan een beroep worden gedaan als een maximale inspanning is gepleegd om te besparen, (waar mogelijk) activiteiten te versoberen en gebruik is gemaakt van alle beschikbare (Rijks)regelingen en kredietmogelijkheden. Ook moet sprake zijn van maatschappelijke relevantie én financiële noodzaak. We maken hierbij ook een onderscheid tussen maatschappelijk relevant (bijvoorbeeld de ijsbaan) en vitaal (bijvoorbeeld een gezondheidspost). In eerste instantie

wordt gekeken naar beschikbare eigen buffers. Het heeft de voorkeur om liquiditeitsproblemen te verlichten binnen de bestaande verhoudingen (denk aan uitstel van betaling huur en/of bevoorschotting). In nood kan een eenmalige tegemoetkoming worden verstrekt uit het noodfonds (gemaximeerd op het verschil tussen de energiekosten van 2022 ten opzichte van 2021). Voor de uitvoering van het noodfonds wordt niet gewerkt met een beleidskader, maar met algemene uitgangspunten voor de uitvoering. Daarin zijn onder andere bovenstaande criteria verwerkt. Medewerkers worden getraind op de toepassing van de uitgangspunten. Voordat overgegaan wordt tot een uitkering van middelen worden deze uitgangspunten toegepast, is er altijd collegiale afstemming ('4-ogenprincipe') en bij complexe gevallen of hoge bedragen wordt het besluit genomen door ons college.

Noodfonds voor inwoners

We zetten een noodfonds op voor inwoners van Nijmegen die door de hoge energiekosten, ondanks de gemeentelijke en Rijksregelingen, niet meer rond kunnen komen. **Het is bedoeld om inwoners de winter door te helpen en er wordt hierbij niet gekozen voor een specifieke doelgroep, zoals de minima.** Het doel is juist om inwoners op basis van **maatwerk** te ondersteunen. Het gaat om inwoners die in de knel komen en die normaal gesproken minder snel van hulp afhankelijk zijn of om hulp vragen. Ondanks dat het tijdrovend is, kiezen wij ervoor pas over te gaan tot het bieden van ondersteuning als er een zorgvuldige afweging heeft plaatsgevonden op basis van vooraf opgestelde uitgangspunten. We stellen geen beleidskader vast, maar wel uitgangspunten en we leiden professionals van de gemeente en van instellingen in de stad op om een goede afweging te maken. Het gaat dan bijvoorbeeld om een toets op andere oplossingsmogelijkheden, een toets op voorliggende voorzieningen (zoals bijzondere bijstand), een financieel advies, aandacht voor energiebesparing en andere oplossingen dan financiële oplossingen. Er wordt daarbij gebruik gemaakt van de inzichten die zijn opgedaan bij de toepassing van de Doorbraakaanpak zoals we die als gemeente al kennen. Besluitvorming vindt ook hier plaats op basis van het '4-ogenprincipe'. Bij complexe gevallen, hoge uitgaven of grote risico's wordt het besluit genomen door ons college.

Benutten openbare gebouwen

Voor inwoners die vanwege de hoge energierekening er thuis koud bijzitten, **houden we gebouwen open, zoals wijkcentra en andere ontmoetingsplekken waar bewoners elkaar laagdrempelig kunnen ontmoeten.** Het idee is om gedurende de winterperiode tijdens reguliere openingstijden buurtactiviteiten aan te bieden in onze wijkcentra. Daarbij koppelen we nieuwe activiteiten en initiatieven slim aan bestaande activiteiten. Het aanbod is maatwerk per stadsdeel/wijk en de regisseurs sociaal fungeren samen met sociale partners (bijvoorbeeld Bindkracht10 of de Voedselbank) als coördinator van deze **programmering**. Het doel is niet alleen dat mensen thuis niet hoeven te stoken. Het doel is ook dat inwoners kunnen ontmoeten en participeren, dat ze ondersteund worden door het aanbieden van koffie, thee en soep, of dat er een combinatie gemaakt wordt met de uitgiftepunten van de Voedselbank en Kledingbank. Zo worden inwoners ook praktisch geholpen en draagt het bij aan het tegengaan van vereenzaming. Ten slotte zal in de

betreffende wijkcentra en ontmoetingsplekken aandacht zijn voor voorlichting (aanbod van informatie over geldzorgen en energiebesparing).

Reactie op moties en toezeggingen

In de **motie ‘Als de nood hoog is, is de gemeente nabij’** worden we opgeroepen om op de korte termijn met een aanpak te komen om Nijmegenaren in nood als gevolg van de energiecrisis te ondersteunen. Specifiek wordt opgeroepen een noodfonds voor inwoners in te stellen, oog te hebben voor energiebesparende maatregelen, maatwerk te bieden (en dus niet alleen met minimaregelingen te komen), middelen te dekken uit de reguliere begroting en vervolgens te komen met een lange termijn aanpak. Deze punten zijn als input meegenomen bij de ontwikkeling van deze crisisaanpak en op het laatste punt na (de lange termijn aanpak) allen direct terug te zien in de hierboven beschreven crisisaanpak.

In de **motie ‘Een ontbijt voor ieder kind’** worden we opgeroepen om zo snel mogelijk gratis en gezond ontbijt te regelen op de scholen die zeggen dat nodig te hebben, met name in Nijmegen-Zuid en Lindenholt. Hoewel de bestaanszekerheid als gevolg van de energiecrisis natuurlijk nog verder onder druk is komen te staan is deze maatregel al langer onderwerp van gesprek en zal het probleem er waarschijnlijk ook na maart 2023 nog zijn. Dit is de reden dat het ontbijt niet als één van de zes extra interventies in het kader van de crisisaanpak is opgenomen. Dat neemt niet weg dat wij deze motie wel (op alternatieve wijze) voornemens zijn uit te voeren. We zijn momenteel in gesprek met de scholen en organisaties om de noodzaak en behoefte te peilen en te zoeken naar een effectieve invulling, bijvoorbeeld via ontbijttassen. De scholen geven vooralsnog aan het ontbijt zelf niet op de scholen te kunnen verzorgen. We zijn daarom over dit onderwerp ook in gesprek met andere organisaties in de wijken Dukenburg, Lindenholt en Hatert. Het doel is om ervoor te zorgen dat kinderen niet met een lege maag naar school gaan.

Ten slotte zijn er in de informerende raadsronde op 12 oktober 2022 **toezeggingen** gedaan. Eén toezegging gaat over het openstellen van het noodfonds voor particuliere middelen (geld van inwoners die best iets kunnen missen). Wij kiezen ervoor in de communicatiecampagne ons niet alleen te richten op hulpbehoevenden maar ook op inwoners of instellingen die hulp willen bieden. Wij verwijzen hen naar Nijmeegse initiatieven in de stad die (financiële) hulp goed kunnen gebruiken, die hun waarde ook al bewezen hebben de afgelopen jaren en die een ANBI-status hebben. Wij verwachten dat we hiermee sneller en effectiever zijn dan wanneer we inwoners vragen geld naar de gemeente over te maken, waarna wij die middelen vervolgens weer zouden moeten verdelen in de stad. De andere toezegging is dat we ‘het Zutphense model’ onderzoeken bij de uitwerking van de crisisaanpak. Het gaat om een aanpak om (koop)woningen versneld te verduurzamen. Hoewel het een interessant initiatief is, hebben wij besloten het niet in onze crisisaanpak op te nemen, omdat we ons volledig richten op de korte termijn: deze winter.

Financiën

Nieuwe en geïntensiverde interventies		Schatting kosten
 Noodfonds maatschappelijke instellingen		3
 Noodfonds inwoners		1
 Benutten openbare gebouwen		0,2
 Campagne geldzorgen + energiebesparing		0,3
 Stimulering creatieve wijkinitiatieven door maatschappelijke partners		0,2
 Versneld uitbreiden energiefixers & -coaches		0,3
		± 5 mln

Figuur 3 – Globale inschatting van de kosten van de crisisinterventies in 2022 en 2023

De verwachting is dat alle beschreven crisisinterventies **in totaal ongeveer € 5 miljoen zullen kosten in 2022 en 2023**. Het grootste deel van de uitgaven zal betrekking hebben op het noodfonds voor de maatschappelijke instellingen en het noodfonds voor de inwoners. Omdat het een globale schatting betreft, kunnen de feitelijke uitgaven per maatregel in de praktijk verschillen. Ook is het lastig om op voorhand in te schatten welk deel uitgegeven wordt in 2022 en welk deel uitgegeven wordt in 2023. Grofweg gaan we er nu van uit dat we circa € 1 miljoen in 2022 uitgeven en circa € 4 miljoen in 2023. We kiezen ervoor de dekking niet te zoeken binnen de reguliere programma's, maar we doen een beroep op de Saldireserve. De Saldireserve is mede bedoeld als buffer voor onvoorziene risico's, waar je de energiecrisis onder zou kunnen scharen. Vanuit de Saldireserve wordt een bestemmingsreserve Energiecrisis van € 5 miljoen ingesteld. Met begrotingswijziging BW-01852 (zie raadsvoorstel) wordt het budget vanuit de Saldireserve gestort in de bestemmingsreserve Energiecrisis en vervolgens verdeeld over de programma's. Binnen de programma's worden de gemaakte kosten geboekt met één specificatienummer, zodat we kunnen monitoren hoeveel er wordt uitgegeven aan de crisisinterventies. In de jaarrekening 2022 en de eerste voorgangsmonitor 2023 wordt bij de financiële (en inhoudelijke) voortgang van de energiecrisisaanpak stilgestaan.

Kanttekeningen

Het pakket aan interventies kent een aantal kanttekeningen. We baseren ons op een realistisch scenario, maar als gevolg van onder andere temperatuurverschillen, de ontwikkeling van de inflatie en de effectiviteit van de Rijksmaatregelen kan de problematiek en dus het beroep op de maatregelen hoger of lager zijn. Verder werken we bij deze interventies op basis van het vertrouwen in, en een mandaat voor de professional.

Dit zorgt ervoor dat we maatwerk kunnen leveren en slagkrachtig zijn. Door heldere uitgangspunten af te spreken, medewerkers vooraf te trainen en ingewikkelde casuïstiek bestuurlijk te maken reduceren we de risico's. Een derde kanttekening heeft betrekking op de Nijmeegse bedrijven. Omdat het Rijk ten tijde van schrijven nog een regeling aan het uitwerken is, kiezen wij ervoor om naast alle bestaande ondersteuningsmogelijkheden (onder andere OndernemersPunt, Economische Visie en accountmanagement) en de interventies in het kader van onze crisisaanpak, welke ook voor een deel betrekking hebben op ondernemers, nu geen specifieke aanvullende interventie gericht op de Nijmeegse bedrijven in te zetten. Op het moment dat er meer duidelijkheid is over de rijksregelingen, zullen we beoordelen of het nodig is om aanvullende lokale instrumenten voor bedrijven in te zetten. Ten slotte, en dat is de belangrijkste kanttekening, zijn vastgestelde interventies met deze mate van urgentie in combinatie met de huidige arbeidsmarktsituatie voor de reguliere gemeentelijke uitvoering niet zonder meer uitvoerbaar. Dat betekent dat een herprioritering plaats zal vinden van onze totale inzet en dat als gevolg van de focus op deze crisisaanpak, bepaalde andere taken tijdelijk zullen vertragen of stilvallen.

Ten slotte

Zoals gezegd lossen wij hiermee de problematiek niet voor alle inwoners, instellingen en bedrijven in Nijmegen op. Ook kent de aanpak een aantal kanttekeningen, zoals de beperkte uitvoeringscapaciteit. Desondanks vinden wij het gezien de omvang en de urgentie van de problematiek noodzakelijk om op zeer korte termijn met dit omvangrijke extra pakket aan interventies aan de slag te gaan. Het is onze insteek om op deze manier onze inwoners en instellingen, die ondanks alle bestaande gemeentelijke en Rijksregelingen in de knel komen als gevolg van de hoge energieprijzen, de winter door te helpen. Wij volgen de (inhoudelijke en financiële) voortgang op de voet en rapporteren hierover richting u in de gebruikelijke Planning en Control-producten (Stadsrekening en eerste Voortgangsmonitor).

Hoogachtend,

Het college van burgemeester en wethouders van Nijmegen

mr. drs. A.H. van Hout
gemeentesecretaris

H.M.F. Bruls
burgemeester